

บทความที่ : 7
Article :

การตีความเชิงวิพากษ์ภายใต้กระบวนการสื่อสารของ
ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
ในการดำเนินนโยบายสาธารณะ

Critical Interpretation under the COVID-19
Situation Administration Communication
Center in Implementing Public Policy

[Received: September 23, 2021; Revised: November 28, 2021;

Accepted: December 13, 2021]

ทศพล ชื่นจอหอ* วัชรพล พุทธรักษา[†]

Todsapon Chinjorhor[†] Watcharabon Buddharaksa^s

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Email: Todsaponchinjorhor@hotmail.com

[†] คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Email: watcharabonb@nu.ac.th

[‡] Graduate Students, Doctor of Philosophy Program in Political Science, Faculty
of Social Sciences, Naresuan University,
Email: Todsaponchinjorhor@hotmail.com

^s Faculty of Social science, Naresuan University Email: watcharabonb@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้วิพากษ์ตัวแบบนโยบายสาธารณะ (Models of Public Policy) ได้แก่ ตัวแบบเชิงสถาบัน ตัวแบบชนชั้นนำ ตัวแบบเชิงระบบ และตัวแบบหลักเหตุผลซึ่งมี ปัญหาหลักคือการมุ่งเน้นเชิงเทคนิคมากเกินไปจึงได้ละเลยประเด็นเรื่องของคุณค่า และบรรทัดฐานทางสังคมในทางตรงกันข้ามเป็นความโดดเด่นของแนวทางการตีความ (Interpretive Approach) และการศึกษาเชิงวิพากษ์ (Critical Approach) โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาภายใต้หน่วยวิเคราะห์แนวทางการตีความเชิง วิพากษ์จากรายงานสถานการณ์ในช่วงของการแพร่ระบาดที่มีต่อประชาชนเพื่อ วิพากษ์กระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นและสร้างการเปรียบเทียบตัวอย่างการวิเคราะห์ จากตัวแบบนโยบายสาธารณะและแนวทางการตีความเชิงวิพากษ์ทั้งในมุมมองของจุด แข็งและข้อจำกัดในการทำความเข้าใจผลการศึกษาพบว่าความพยายามสร้าง กระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นเพื่อต้องการรักษาอำนาจของรัฐในช่วงระหว่างปัญหา ความล่าช้าของการนำเข้าวัคซีนรวมไปถึงปัญหาทางด้านเศรษฐกิจซึ่งอาจจะก่อให้เกิด ประเด็นทางการเมืองและความเชื่อมั่นต่อสังคมส่วนรวมได้

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ, การตีความ, การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

Abstract

This article aimed to criticize the Models of Public Policy consists of Institutional Model, Elite Model, Rational Model and System Model. The main issue was that an overly technical concentration while ignoring issues of values and social norms. On the other hand, this was the distinction of Interpretive Approach and Critical Approach. The objective was to present the communication process of the Information Center for Covid-19 Response Measure (CCSA) under the unit of critical interpretation from the public epidemic situation report. This aimed to criticize the current communication process and made a comparison of analysis between public policy models and critical interpretation in terms of strengths and limitation of understanding. This study was found that government tried to establish a communication process for keeping state authority during a delay in vaccine importation and economic problems that might be the causes of political issues and social trust issues.

Keywords: Public Policy, Interpretation, Critical Analysis

บทนำ

การศึกษานโยบายสาธารณะเชิงวิพากษ์ (Critical Policy Analysis) เป็น การประยุกต์ใช้กรอบความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ที่ให้ความสำคัญกับ การถกเถียงชุดความรู้เดิมในสังคมที่ปราศจากการตั้งคำถามโดยเฉพาะมุมมองด้าน นโยบายสาธารณะที่อาจถูกบิดเบือนไว้ด้วยกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองเพื่อครอบงำ ความคิดหรือความเชื่อของประชาชนผ่านการสื่อสารและการเล่าเรื่องทางด้าน นโยบายขณะเดียวกันปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาที่เริ่มเกิดขึ้นจาก ศูนย์กลางของการแพร่ระบาดในเมืองอู่ฮั่น (Wuhan) ประเทศจีน (China) ในช่วง ปลายปี พ.ศ. 2562 ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อ 216 ประเทศทั่วโลกซึ่งกลายเป็น ปัญหาที่สำคัญในปัจจุบันทั้งในด้านของจำนวนผู้ติดเชื้อ ผู้เสียชีวิต การนำเข้าวัคซีน หน้ากากอนามัย และการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจที่ตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง (Gauttam, Singh and Kaur, 2020: 1-3) ในบริบทของประเทศไทยภายหลังจาก การประชุมคณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้จัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา (ศบค.) เพื่อกำหนดนโยบาย มาตรการ และกฎระเบียบซึ่ง กลายเป็นประเด็นที่ผู้เขียนให้ความสนใจเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในการแก้ไขปัญหา สถานการณ์ของการแพร่ระบาดในปัจจุบันจากความพยายามสร้างกระบวนการ สื่อสารกับภาคประชาชน

โดยบทความชิ้นนี้ผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1. กรอบแนวคิดที่มี อยู่เดิมในยุคประจักษ์นิยม (Empiricism) ซึ่งเป็นอิทธิพลทางการศึกษาในช่วง พ.ศ. 2493 จากความสำเร็จของวงการศึกษาศาสตร์จึงทำให้ทุกสาขาวิชานั้นมุ่งสร้าง ความ เป็นศาสตร์ (Science) ให้กับตนเองภายหลังฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) จึงได้วางรากฐานการศึกษานโยบายศาสตร์ (Policy Science) ซึ่งต่อมาได้เกิดตัวแบบ นโยบายสาธารณะ (Models of Public Policy) ประกอบไปด้วยตัวแบบเชิงสถาบัน ตัวแบบชนชั้นนำ ตัวแบบเชิงระบบ และตัวแบบหลักเหตุผลที่ได้รับความนิยมจาก การศึกษาภายใต้วงจรของนโยบายผ่านการศึกษาทั้งในรูปแบบของบทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยแต่ยังคงมีตัวแบบอื่น ๆ อีก เช่น ตัวแบบกลุ่ม ตัวแบบ กระบวนการ และตัวแบบส่วนเพิ่มขณะเดียวกันตัวแบบการศึกษานโยบาย สาธารณะในยุคประจักษ์นิยมนั้นบทความชิ้นนี้เสนอว่ายังคงมีข้อถกเถียงที่สำคัญคือ

การละเลยประเด็นด้านคุณค่าและบรรทัดฐานของประชาชนในสังคม จึงนำไปสู่ข้อจำกัดในการอธิบายและทำความเข้าใจสังคมโดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2503 จากการดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกาฯ (United States) ที่พบกับความล้มเหลวในกรณีของการทำสงครามกับความยากจน (The War on Poverty) และยุคสงครามเวียดนาม (Vietnam War) ซึ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์เชิงเทคนิคมากเกินไป ทำให้นโยบายสาธารณะกลายเป็นเรื่องทางการเมืองในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert) เท่านั้น 2. การศึกษายุคหลังประจักษ์นิยม (Postempiricist) ในช่วงปี พ.ศ. 2513 ได้เริ่มเกิดการศึกษาทางเลือกซึ่งมีความโดดเด่นจากแนวคิดการตีความ (Interpretive Approach) และการศึกษาเชิงวิพากษ์ (Critical Approach) เพื่อให้เสียงของประชาชนกลับมามีคุณค่าอีกครั้งหนึ่งและไม่ทำให้นโยบายสาธารณะกลายเป็นเรื่องทางการเมืองของกลุ่มคนส่วนน้อยภายใต้การทำความเข้าใจนโยบายสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น บทความชิ้นนี้จึงมุ่งวิเคราะห์การสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาที่มีต่อประชาชนผ่านรายงานสถานการณ์ช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโดยประยุกต์ใช้มุมมองของการเล่าเรื่องและการวิพากษ์เพื่อนำเสนอกรณีตัวอย่างในหน่วยของการวิเคราะห์แนวทางการตีความเชิงวิพากษ์ที่ช่วยแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งและข้อจำกัดของการค้นหาความหมายที่หลบซ่อนอยู่ในรายงานสถานการณ์ช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอกระบวนการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาภายใต้หน่วยการวิเคราะห์แนวทางการตีความเชิงวิพากษ์
2. เพื่อนำเสนอตัวแบบนโยบายสาธารณะเบื้องต้น ได้แก่ ตัวแบบเชิงสถาบัน ตัวแบบชนชั้นนำ ตัวแบบเชิงระบบ และตัวแบบหลักเหตุผลที่มีความแตกต่างจากแนวทางการตีความเชิงวิพากษ์ทั้งในมุมมองของจุดแข็งและข้อจำกัดในการวิเคราะห์

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิชาการเรื่อง “การตีความเชิงวิพากษ์ภายใต้กระบวนการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในการดำเนินโน

บายสาธารณะ” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของ ศบค. ระหว่างการระบาดรอบที่ 1 และ 2 ช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 จนถึงก่อนเริ่มการระบาดรอบที่ 3 ช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 เพราะช่วงเวลาดังกล่าวเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญก่อนจำนวนผู้ติดเชื้อจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยทำการวิเคราะห์จากข้อมูลด้านเอกสารและรายงานสถานการณ์ของ ศบค. (Documentary Research)

กรอบแนวคิดยุคประจักษ์นิยม (Empiricism)

นโยบายสาธารณะมีกลุ่มการศึกษาอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในแนวทางของรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) รากศัพท์คำว่า “นโยบาย” มาจาก “นัย รวมกับ อุบาย” หมายถึง แนวทางหรืออุบายที่ชี้ทางไปสู่วัตถุประสงค์อีกคำหนึ่งคือ “Policy” หมายถึง แนวทางปฏิบัติของบ้านเมืองหรือหมู่ชนมาจากรากศัพท์ภาษากรีก “Polis” ซึ่งหมายถึงเมืองหรือรัฐดังนั้นนโยบายจึงเป็นหลักการและวิธีปฏิบัติ (จุมพล หนิมพานิช, 2552: 5 อ้างถึงใน สัญญา เคนาภูมิ, 2559: 4) จุดเริ่มต้นของการศึกษานโยบาย (Policy Studies) ได้รับอิทธิพลอย่างมากจาก Harold Lasswell ผ่านการตีพิมพ์หนังสือ The Policy Orientation ในปี พ.ศ. 2494 โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบสหสาขาวิชาเพื่อทำความเข้าใจความซับซ้อนของการดำเนินนโยบาย เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา สถิติ คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และวิทยาศาสตร์ดังนั้นการดำเนินนโยบายสาธารณะจำเป็นที่จะต้องมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมพร้อมทั้งเปิดรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชนเพื่อนำไปสู่ “นโยบายศาสตร์ตามแนวทางของประชาธิปไตย” (Policy Science of Democracy) นิยามความหมายของนโยบายสาธารณะนั้นหมายถึงแผนงานหรือโครงการที่กำหนดขึ้นซึ่งประกอบไปด้วยคุณค่า เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงานมุมมองของ Harold Lasswell ต่อนโยบายสาธารณะจึงให้ความสำคัญกับกฎ ระเบียบ ขั้นตอน และแผนงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความรู้ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert) เพื่อควบคุมผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายสาธารณะดังนั้นนโยบายจึงถูกทำให้เป็นเรื่องของกลุ่มคนส่วนน้อยหรือกลุ่มชนชั้นนำ (Elite) ในการออกแบบและกำหนดแผนงานต่าง ๆ ภายใต้โครงสร้างของการดำเนินนโยบายซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเรื่อง “ศักดิ์สิทธิ์” ในทางการเมือง (ขั้นตอนของการก่อรูปนโยบาย

และการแทรกแซงทางการเมืองจากการถกเถียงปัญหาที่เกิดขึ้น จนละเลยความคิดเห็นของประชาชนส่วนมากในสังคม (Torgerson, 2015: 27-34)

สอดคล้องกับการศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2493 ที่ถูกครอบงำจากอิทธิพลยุคพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioralism) ของสำนักคิดแบบปฏิฐานนิยม (Positivism) จุดเน้นสำคัญของกระบวนทัศน์นี้คือความเชื่อในหลักเหตุผล (Rationality) เพราะมนุษย์จะสร้างการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อได้รับข้อมูลประกอบการพิจารณาต่าง ๆ อย่างรอบด้านภายใต้ทฤษฎี (Ontology) แบบ Foundationalism เชื่อว่าโลกนั้นนั้นมีแต่ความจริงแท้ (Truth) ที่สามารถแยกออกจากค่านิยมหรือสิ่งทั่วไปที่ไม่มีความสำคัญได้ (Fact-Value Dichotomy) การศึกษาจึงพยายามค้นหาความจริงเพื่อสร้างการยอมรับกันโดยทั่วไป (Fact) ผ่านการอธิบายโดยอาศัยกฎหรือหลักการที่สามารถพิสูจน์สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ภายใต้เงื่อนไขของการศึกษาแต่ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาหรือสถานที่ในการอธิบาย (Universal Laws) จึงเป็นที่มาของวิธีการอธิบายโดยอาศัยกฎที่ประกอบไปด้วยตัวอธิบายและปรากฏการณ์ที่ถูกอธิบายเพื่อการพิสูจน์และทำนายสิ่งที่เกิดขึ้น (Total Predictability) ส่งผลทำให้การศึกษาด้านสังคมศาสตร์ (Social Science) ที่เกี่ยวข้องกับรัฐศาสตร์ (Political Science) และนโยบายสาธารณะ (Public Policy) จำเป็นต้องสร้างความเป็น “วิทยาศาสตร์” (Science) ให้กับรูปแบบการศึกษาดังนั้นจึงมุ่งเน้นไปที่ ระเบียบ กฎเกณฑ์ การเก็บข้อมูลเชิงจักษ์ และกรอบแนวคิดที่มีลักษณะเป็นตัวแบบการศึกษานโยบายศาสตร์ (Policy Science) ในปัจจุบันจึงสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก **กลุ่มแรก** เป็นการศึกษา นโยบาย (Policy Study) ที่ให้ความสำคัญกับขั้นตอนของการค้นหาคำอธิบาย (Descriptive) จากลักษณะของวงจรรณโยบายว่าในแต่ละกระบวนการนั้นมีตัวแสดงใดเข้ามาเกี่ยวข้องบ้างและมีเนื้อหาความสำคัญอย่างไรต่อทิศทางในการดำเนินนโยบายสาธารณะ **กลุ่มที่สอง** เป็นการวิเคราะห์นโยบาย (Policy Analysis) ที่มุ่งเน้นการค้นหาทางออกในประเด็นนโยบายสาธารณะเพื่อสร้างแนวทางไปสู่ขั้นตอนของการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง (Prescriptive) (ปิยะพงษ์บุษบงค์, 2552: 48-55)

นิยามความหมายนโยบายสาธารณะนั้น Thomas Dye (2017) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะคือสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำและสิ่งที่เลือกนั้นสร้างความแตกต่างอย่างไรเพราะรัฐบาลมีภาระหน้าที่หลากหลายในการตอบสนองต่อ

ความต้องการของกลุ่มคนในสังคมสอดคล้องกับ David Easton (1953) ได้นิยามความหมายของนโยบายสาธารณะหมายถึงการแจกแจงคุณค่าต่อสังคมส่วนรวมอย่างถูกต้องตามกฎหมายผ่านผู้มีอำนาจในระบบการเมือง (Political System) ที่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวได้ เช่น รัฐบาล ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หน่วยงานองค์กร สถาบัน และกลุ่มผู้นำทางการเมืองซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น ๆ ความสำคัญของนโยบายสาธารณะจึงเป็นเครื่องมือของรัฐบาลเพื่อใช้แก้ไขปัญหาพร้อมทั้งส่งเสริมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนภายในสังคมให้ดียิ่งขึ้นขณะเดียวกันการศึกษาในรูปแบบงานวิชาการส่วนมากมักจะเป็นการศึกษาผ่านตัวแบบกระบวนนโยบาย (Policy Cycle) ได้แก่ การก่อรูปของนโยบาย การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายหากต้องการศึกษาทั้งหมดของวงจรต้องใช้ระยะเวลา รวมไปถึงทรัพยากรเป็นจำนวนมากดังนั้นการศึกษาสวนใหญ่จึงจะไปที่บางหน่วยของกระบวนนโยบายบทความชิ้นนี้จึงต้องการนำเสนอแนวคิดพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์นโยบายสาธารณะ**ส่วนแรก**เป็นการอธิบายแนวคิดตัวแบบนโยบายสาธารณะเบื้องต้นและ**ส่วนที่สอง**เป็นข้อจำกัดในการวิเคราะห์และการทำความเข้าใจสังคม

แนวคิดตัวแบบนโยบายสาธารณะ (Models of Public Policy)

การทำความเข้าใจนโยบายสาธารณะมีอยู่อย่างหลากหลายภายใต้วงจรของนโยบายโดยเฉพาะในมิติตัวแบบความคิด (Conceptual Model) ซึ่งช่วยสร้างการตัดสินใจให้กับผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายพร้อมทั้งเป็นการทำความเข้าใจระบบความสัมพันธ์ทางการเมือง (Political Power) ที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายสาธารณะจากมุมมองของสภาพปัญหา ผลกระทบ และช่วยคาดการณ์สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตภายใต้การดำเนินนโยบายโดยผู้เขียนได้เลือกนำเสนอตัวแบบที่มีความสำคัญเบื้องต้น ได้แก่ ตัวแบบเชิงสถาบัน ตัวแบบชนชั้นนำ ตัวแบบเชิงระบบ และตัวแบบหลักการและเหตุผล

ตัวแบบเชิงสถาบัน (Institutional Model) จากอิทธิพลทางการศึกษายุคประจักษ์นิยมในช่วงปี พ.ศ. 2493 ที่ถูกครอบงำด้วยแนวทางของพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioralism) ส่งผลทำให้การศึกษาสถาบันนิยมแบบดั้งเดิม (Old Institutionalism) จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันที่ส่งผลต่อ

พฤติกรรมของปัจเจกบุคคลเพื่อทำความเข้าใจชีวิตทางการเมือง (Political life) โดยให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่หน่วยงานหรือองค์กรของรัฐซึ่งเป็นสถาบันทางการเมือง (Political Institution) ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม ยกตัวอย่างเช่น สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร และสถาบันตุลาการล้วนมีความเกี่ยวข้องกับระเบียบ กฎเกณฑ์ พฤติกรรม และระบบความสัมพันธ์ การศึกษาสถาบันนิยมแบบดั้งเดิม (Old Institutionalism) จึงเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal) ในลักษณะของการเปรียบเทียบระหว่างสถาบันหรือรัฐ เช่น พรรคการเมือง ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และข้าราชการเพื่อสร้างมุมมองการวิเคราะห์ในแบบองค์รวม เพราะการจัดระเบียบของสถาบันทางการเมืองย่อมส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงการกำหนดทิศทางการนโยบายสาธารณะซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจรัฐผ่านพฤติกรรมที่แสดงออกมาของปัจเจกบุคคลเมื่อมีบทบาทอยู่ภายใต้สถาบันแต่การวิเคราะห์ดังกล่าวมีข้อจำกัดจากการทำความเข้าใจโครงสร้างของการบริหารราชการด้วยเช่นกันเพราะประเด็นทางการเมืองศึกษามักจะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ และมีข้อถกเถียงสำคัญคือท้ายที่สุดแล้วการปกครองที่ดีควรเป็นอย่างไร (Lowndes, 2010: 60-63)

ภายหลังได้เกิดการพัฒนารูปแบบสถาบันนิยมใหม่ (New Institutionalism) ขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2523 จากข้อวิจารณ์ของ James G. March และ Johan P. Olsen ได้ตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจคือสถาบันทางการเมืองส่งอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคลในการกำหนดพฤติกรรมนั้นอย่างไรโดยเฉพาะในกรณีที่สถาบันเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพราะการศึกษาสถาบันนิยมเก่าถูกรอบงำจากสำนักพฤติกรรมศาสตร์ทำให้การวิเคราะห์ถูกลดทอนความสำคัญปัจจัยทางการเมืองให้เหลือเพียงแต่ประเด็นด้าน “การตัดสินใจ” ผ่านพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลแต่ในความเป็นจริงปัจจัยทางด้านสังคมไม่ใช่เพียงตัวแปรเดียวที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้แต่รัฐเองก็สามารถขับเคลื่อนโครงสร้างทางสังคมและปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ ได้ด้วยเช่นกัน (วีระ หวังสัจจะโชค, 2556: 23-25) สถาบันมุมมองแบบใหม่จึงเป็นกลุ่มของกฎซึ่งครอบคลุมทั้งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎของสถาบันขณะเดียวกันการวิเคราะห์ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ผลกระทบเชิง

เครือข่าย ผลกระทบอื่นที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเป็นพลวัตรของสังคมโดยเป็นการพัฒนากรอบแนวคิดที่มาจากความซับซ้อนของระบบสังคมปัจจุบันจากเดิมที่เน้นเพียงแค่การตัดสินใจของตัวบุคคลเป็นหลัก (Peters and Fontaine, 2020: 386-397) กรอบการวิเคราะห์ที่ตัวแบบสถาบันนิยมใหม่ (New Institutionalism) จึงได้ขยายไปสู่สถาบันที่มีลักษณะไม่เป็นทางการหรือสถาบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตรผ่านความสัมพันธ์ (Relation) ของกฎระเบียบ อัตลักษณ์ และบรรทัดฐานซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะบางอย่างที่มีร่วมกัน ดังนั้นจึงเป็นมุมมองของการศึกษาในระดับกลาง (Meso-Level) ที่สามารถใช้วิเคราะห์ได้ทั้งการตัดสินใจระดับปัจเจกบุคคล บรรทัดฐาน และค่านิยม โดยได้มีการประยุกต์ใช้หลายมิติ ยกตัวอย่างเช่น 1. *สถาบันนิยมทางเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Institutionalism)* เป็นการศึกษาสถาบันการเมืองที่เป็นระบบของ “กฎเกณฑ์” ในการสร้างแรงจูงใจให้กับปัจเจกบุคคลเพื่อตัดสินใจบนหลักผลประโยชน์สูงสุด 2. *สถาบันนิยมเชิงปทัสฐาน (Normative Institutionalism)* เป็นการศึกษาบรรทัดฐานและคุณค่าที่อยู่ภายในสถาบันทางการเมืองซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล 3. *สถาบันนิยมระหว่างประเทศ (International Institutionalism)* เน้นศึกษาพฤติกรรมของรัฐซึ่งถูกควบคุมไว้ด้วยข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง (ทางการและไม่เป็นทางการ) ของชีวิตทางการเมืองระหว่างประเทศ 4. *สถาบันนิยมเชิงเครือข่าย (Network Institutionalism)* เป็นการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองโดยมากแล้วนั้นมักจะพบได้จากโครงสร้างของสถาบันที่เป็นทางการ (Lowndes, 2010: 63-65)

ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) การศึกษาตัวแบบชนชั้นนำให้มีประสิทธิภาพควรให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านการเมืองและโครงสร้างทางสังคมเป็นหลักเพราะตัวแบบชนชั้นนำนั้นเหมาะที่จะนำไปศึกษาในกลุ่มประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประเทศที่มีประชาธิปไตยอ่อนแอ ประเทศที่ประชาชนไม่มีความตื่นตัวทางการเมือง และประเทศที่ถูกปกครองด้วยเผด็จการทหาร (สัญญา เคนาภูมิ, 2559: 7) เหตุผลหลักเป็นเพราะลักษณะของนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นภายใต้ตัวแบบชนชั้นนำจะได้รับการตัดสินใจผ่านกลุ่มชนชั้นนำ (Elite) ในสังคมเป็นลักษณะเดียวกันแม้จะมีการเปิดรับฟังเสียงของประชาชน (Opinion) แต่

ความคิดเห็นดังกล่าวจะไม่ได้รับความสนใจในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของนโยบาย แต่เป็นการประนีประนอมกับภาคประชาชนในสังคม (Citizen Sector) คุณลักษณะสำคัญของตัวแบบชนชั้นนำประกอบไปด้วย 5 ข้อ ได้แก่ 1. โครงสร้างทางสังคมจะประกอบไปด้วยสองกลุ่มคือกลุ่มชนชั้นผู้มีอำนาจหรือชนชั้นนำและกลุ่มประชาชนส่วนใหญ่ภายในรัฐ 2. กลุ่มชนชั้นนำเป็นกลุ่มคนส่วนน้อยภายในประเทศโดยมีความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจและการศึกษาในทางตรงกันข้ามกลุ่มภาคประชาชนแม้จะเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่แต่อยู่ในสถานะที่แตกต่างจากชนชั้นนำทั้งในด้านเศรษฐกิจและการศึกษา 3. การเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคมมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงอย่างเชื่องช้าเพื่อป้องกันการโค่นล้มหรือปฏิวัติจากภาคประชาชนแต่ผู้ที่เข้ามาสู่กลุ่มชนชั้นนำจำเป็นต้องยอมรับวัฒนธรรมทางสังคมและค่านิยมส่วนใหญ่ของกลุ่มชนชั้นนำ 4. กลุ่มชนชั้นนำจะเป็นผู้กำหนดความเชื่อหรือค่านิยมพื้นฐานของสังคมเพื่อรักษาโครงสร้างความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง (Top-down) ของชนชั้นปกครอง 5. รูปแบบการเปลี่ยนแปลงนโยบายหากมีข้อเรียกร้องจากภาคประชาชนมักจะมีการเปลี่ยนแปลงเพียงบางส่วนเท่านั้นเพราะยังคงถูกรอบงำด้วยอิทธิพลของกลุ่มชนชั้นนำเป็นหลัก (Dye, 2017: 18-19) การประยุกต์ใช้ตัวแบบชนชั้นนำจึงถือได้ว่ามีประโยชน์อย่างมากในการศึกษารูปแบบการเกิดขึ้นของนโยบายสาธารณะจากกลุ่มประเทศที่มีประชาธิปไตยอ่อนแอหรือภาคประชาชนไม่ตื่นตัวทางการเมืองแต่หากใช้ตัวแบบชนชั้นนำในการวิเคราะห์กลุ่มประเทศที่มีลักษณะประชาธิปไตยเข้มแข็งจะเป็นไปด้วยความยากลำบากเพราะมักจะมีการต่อรอง การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ผ่านการสื่อสารจากสื่อสิ่งพิมพ์หรือสังคมออนไลน์ระหว่างกลุ่มตัวแสดงต่าง ๆ (Balance of Power) เพื่อรักษาผลประโยชน์และสร้างพลังของการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนภายใต้การก่อรูปของนโยบายสาธารณะซึ่งเป็นจุดอ่อนในมิติการวิเคราะห์ผ่านตัวแบบชนชั้นนำ (อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, 2562: 95)

ตัวแบบเชิงระบบ (System Model) การวิเคราะห์นี้มีจุดเน้นอยู่ที่ “ระบบ” หมายถึงกลุ่มของสิ่งหรือการกระทำจากความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ มีเขตแดนที่ชัดเจนระหว่างระบบกับสิ่งอื่นและมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกอยู่เสมือนนักวิชาการเชิงระบบยุคบุกเบิก David Easton ได้พยายามแบ่งแยก

“ระบบการเมือง” ออกมาจากระบบสังคมเพื่อเป้าหมายหลัก 3 ข้อ ดังนี้ 1. สร้างทฤษฎีที่มีลักษณะเป็นระบบซึ่งสามารถใช้ได้ทั่วไปโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (ได้รับอิทธิพลหลักจากการศึกษายุคประจักษ์นิยม) 2. ทฤษฎีนี้ต้องช่วยสร้างความเข้าใจระบบการเมืองทั้งหมด 3. ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ รอบด้าน เช่น ระบบสังคม ระบบการเมือง และระบบเศรษฐกิจ ตัวแบบระบบจึงสามารถใช้วิเคราะห์ได้ทั้งการดำเนินงาน การเคลื่อนไหว และการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของระบบจากความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมือง สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยนำออก และผลตอบรับซึ่งเกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างของตัวแบบระบบ (มยุรี อนุমানราชชน, 2556: 74-76)

โดยตัวแบบดังกล่าวมีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ **ระบบการเมือง (Political System)** เป็นการแบ่งแยกกิจกรรมทางการเมืองออกจากสังคมมีเขตแดนชัดเจนที่กั้นระหว่างสิ่งแวดล้อม (สภาพสังคม) ซึ่งเขตแดนดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับการตัดสินใจทางการเมือง **สภาพแวดล้อม (Environment)** เป็นโครงสร้างสภาพสังคมทั่วไปดังนั้นเมื่อสามารถแบ่งแยกระบบการเมืองและสิ่งแวดล้อมได้แล้วจึงสามารถวิเคราะห์ **ปัจจัยนำเข้า (Inputs)** เป็นสิ่งที่เข้าสู่ระบบการเมืองจากปัจจัยของสภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก 1. การเรียกร้อง มาจากความต้องการของประชาชนภายในสังคมการก่อรูปเป็นประเด็นทางการเมืองจึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น บทบาทของผู้นำ จำนวนผู้เรียกร้อง ระยะเวลา ขนาดของการเรียกร้อง และความสมเหตุสมผลของประเด็นปัญหา 2. การสนับสนุน เป็นกลุ่มของฐานความคิดที่มีความเชื่อร่วมกันของประชาชนหรือกลุ่มนักการเมืองที่มีต่อระบบการเมือง **ปัจจัยนำออก (Outputs)** คือสิ่งที่ออกมาจากระบบการเมืองทั้งในรูปแบบของ “การตัดสินใจหรือไม่ตัดสินใจ” ที่นำไปสู่แนวทางของการแก้ไขปัญหาและการดำเนินนโยบายสาธารณะจากปัจจัยนำเข้าลำดับสุดท้ายนำไปสู่ **ผลตอบรับ (Feedback)** จากสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นกลุ่มสมาชิกในสังคมและสมาชิกในระบบการเมืองหากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่เป็นไปตามความพึงพอใจของประชาชนส่วนใหญ่อะไรจะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าชุดใหม่อีกครั้งหนึ่งเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในรูปแบบวงจรการแก้ไขปัญหาผ่านการตัดสินใจของระบบการเมือง (พฤทธิสาณ ชุมพล, ม.ร.ว., 2556: 14-24)

ตัวแบบหลักเหตุผล (Rational Model) การดำเนินนโยบายสาธารณะให้มีประสิทธิภาพทั้งในแง่ของงบประมาณ คุณค่าต่อสังคมส่วนรวม และความพึงพอใจของประชาชน ภายใต้กระบวนการก่อรูปของนโยบายเพื่อไปสู่แนวทางที่เกิดประโยชน์สูงสุดนั้นฐานคิดของตัวแบบหลักเหตุผลจึงมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมมากกว่าเพียงแค่ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายองค์ประกอบสำคัญของผลประโยชน์ต่อสังคมจึงต้องคำนึงถึงนโยบายที่มีต้นทุนสูงกว่าผลประโยชน์และขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกนโยบายใด ๆ ต้องตัดสินใจโดยยึดหลักผลประโยชน์ตอบแทนควบคู่ไปกับงบประมาณที่ต้องใช้นอกจากนี้การตัดสินใจยังคงมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องเช่น บทบาทของผู้ตัดสินใจ บุคลิกภาพผู้นำ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร งบประมาณ แรงกดดันภายนอก และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (Dye, 2017: 12-14)

ตัวแบบหลักเหตุผลมีความใกล้เคียงกับกลุ่มทฤษฎีการตัดสินใจในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ เช่น ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ทฤษฎีแบบใช้หลักส่วนเพิ่มลด (Incremental Decision Making Theory) และทฤษฎีการใช้หลักผสมกันกรอง (Mixed Scanning Decision Making Theory) ล้วนให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่แสดงออกมาของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจผ่านสภาพปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ เช่น การตั้งเป้าหมาย สำรวจทางเลือก พิจารณาถึงผลกระทบ เปรียบเทียบค่าใช้จ่าย และเลือกเส้นทางที่ทำให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมพร เฟื่องจันทร์, 2552: 48-56) ความสัมพันธ์ของนโยบายสาธารณะกับกระบวนการตัดสินใจจึงมีความเกี่ยวข้องกันอย่างชัดเจนแต่ในมิติของนโยบายนั้นจะมีระยะเวลาที่ยาวนานมากกว่าเพราะเกี่ยวข้องกับงบประมาณจำนวนมากที่มาจากภาษีของประชาชนจึงต้องมีการตัดสินใจผ่านระบบทางการเมืองในเครือข่ายของตัวแสดงต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจของประชาชน การเรียนรู้ตัวแบบหลักเหตุผลจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้มีอำนาจหรือผู้กำหนดนโยบายในการทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้านและตัดสินใจด้วยความถูกต้องตัวแบบหลักเหตุผลมีการประยุกต์ใช้ในการศึกษาอย่างกว้างขวางทั้งในมิติของการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะ โครงการ กิจกรรม ภาวะผู้นำ รวมไปถึงการลงคะแนนเสียงของประชาชนในช่วงเลือกตั้ง (Pfiffner, 2005: 217-218)

กล่าวโดยสรุปการศึกษานโยบายศาสตร์ได้รับอิทธิพลหลักจาก Harold Lasswell ในช่วงปี พ.ศ. 2493 แม้จะมีความพยายามเสนอแนวทางการวิเคราะห์อื่น ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2513 เช่น การศึกษาเชิงวิพากษ์ การศึกษาแนวทางการตีความหรือโดยรวมแล้วเป็นการศึกษาในยุคหลังประจักษ์นิยม (Postempiricist) แต่ความนิยมในแนวทางยุคประจักษ์นิยม (Empiricism) ก็ยังคงทรงอิทธิพลอยู่จนถึงปัจจุบันประกอบกับเป็นช่วงที่ทุกสาขานี้พยายามสร้างความเป็น “วิทยาศาสตร์” (Science) ให้กับตนเองดังนั้นการศึกษานโยบายสาธารณะจึงมุ่งเน้นกับหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ และข้อมูลในเชิงประจักษ์เพื่อประกอบการอธิบายภายใต้ตัวแบบ (Model) ด้วยแรงสนับสนุนของสำนักปฏิฐานนิยม (Positivism) ทำให้แนวคิดและทฤษฎีส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นตัวแบบควบคู่กับงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผ่านการอธิบายด้วยหลักการและเหตุผลจากความสัมพันธ์ในเชิงสถิติเพื่อคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตภายใต้ปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยนั้นกำลังศึกษาอยู่ขณะเดียวกันตัวแบบนโยบายสาธารณะที่ผู้เขียนได้นำเสนอดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ ตัวแบบเชิงสถาบัน (Institutional Model) ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) ตัวแบบเชิงระบบ (System Model) และตัวแบบหลักเหตุผล (Rational Model) เป็นเพียงส่วนหนึ่งของตัวแบบนโยบายสาธารณะที่ได้รับความนิยมจากการศึกษาภายใต้วงจรของนโยบายผ่านการศึกษาทั้งในรูปแบบของบทความวิชาการ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งยังคงมีตัวแบบนโยบายสาธารณะอื่น ๆ เช่น ตัวแบบกลุ่ม (Group Model) ตัวแบบกระบวนการ (Process Model) และตัวแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Model) ที่มีความสำคัญภายใต้กรอบการศึกษานโยบายสาธารณะ

ข้อจำกัดในการวิเคราะห์และการทำความเข้าใจสังคม

(The Limitations of Analysis and Understanding Society)

จากกระแสความนิยมการศึกษานโยบายสาธารณะได้ช่วยสร้างความเข้าใจพร้อมทั้งเพิ่มมิติทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะแนวคิดตัวแบบนโยบายสาธารณะแต่ในทุกทฤษฎีล้วนมีข้อจำกัดในการอธิบายเพราะฐานคิดหลักของตัวแบบนโยบายได้รับอิทธิพลจากสำนักปฏิฐานนิยมเป็นหลัก (Positivism) โดยเริ่มก่อตัวขึ้นในปี พ.ศ. 2463 จากกลุ่มนักวิชาการชาวออสเตรียมหาวิทยาลัยเวียนนาเป็นที่รู้จักในชื่อชมรมเวียนนา (Vienna Circle) มีรากฐานมาจากสำนักประจักษ์นิยม (Empiricism) ภายใต้ภาววิทยาแบบ Foundationalism จุดเน้นสำคัญของการศึกษา

คือการอธิบายโดยอาศัยกฎหรือหลักการทั่วไป (Law or Generalization) สามารถพิสูจน์สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ภายใต้เงื่อนไขของการศึกษาแต่ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาหรือสถานที่ ในการอธิบายรูปแบบการวิเคราะห์จึงตั้งอยู่บนกฎที่ประกอบไปด้วยตัวอธิบายและปรากฏการณ์ที่ถูกอธิบายเพื่อมุ่งควบคุมพฤติกรรมแต่ละบุคคล กลุ่มบุคคล และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นการแก้ไขปัญหาทางสังคมโดยคั่นหาระเบียบแบบแผนซึ่งไม่แตกต่างจากการค้นหาสาเหตุและผลของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (Benton and Craib, 2011: 22-23)

การขัดแย้งกับขั้นตอนเชิงประจักษ์ส่งผลทำให้การศึกษาตัวแบบนโยบายสาธารณะ (Models of Public Policy) ยึดติดกับกฎระเบียบทางราชการ กฎหมาย การศึกษาขั้นตอนของรัฐ และพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีลักษณะเป็นวงจร (Cycle) ซึ่งเป็นการจำกัดขอบเขตของการศึกษาในทางอ้อมขณะเดียวกันเครือข่ายนโยบายได้ให้ความสำคัญกับเครือข่ายความสัมพันธ์ของตัวแสดงในแนวระนาบ (Horizon) แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นล้วนมีความเหลื่อมล้ำของ “อำนาจ” ในแนวดิ่ง (Top-down) หลบซ่อนอยู่ภายใต้สิ่งที่เรียกว่าความร่วมมือ (ปิยพงษ์ บุขงบก และพบสุข ชำของ, 2561: 118-120) หากมองย้อนกลับไปยังข้อเสนอของ Harold Lasswell จากการวางแผนทางการศึกษาด้านนโยบายศาสตร์ (Policy Science) ผ่านการตีพิมพ์หนังสือ The Policy Orientation ในปี พ.ศ. 2494 โดยมองว่าการศึกษานโยบายสาธารณะนั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้แบบสหสาขาวิชาและเน้นพัฒนาผู้มีความเชี่ยวชาญ (Expert) เพื่อช่วยในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา รวมไปถึงแสวงหาแนวทางแก้ไขอื่น ๆ ดังนั้นความหมายของนโยบายศาสตร์ตามแนวทางประชาธิปไตยจึงเป็นการวางแผนทางให้การเมือง ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจด้านนโยบาย และประชาชนทั่วไปได้รับข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจด้านนโยบายสาธารณะประเด็นดังกล่าวได้สร้างข้อกังวลที่สำคัญจากความแตกต่างของลักษณะปัญหาสังคมสมัยใหม่ในปัจจุบันและบทบาทของกลุ่มชนชั้นนำ (Elite) ที่เข้ามามีส่วนร่วมภายใต้กระบวนการตัดสินใจด้านนโยบายที่ไม่เพียงแต่ต้องทำความเข้าใจปัญหาในเชิงกระบวนการของนโยบายแต่ต้องให้ความสำคัญกับปัญหาเฉพาะซึ่งเป็นปัญหาหลักของสังคม เช่น ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสังคมจุดอ่อนของการวิเคราะห์นโยบายที่เน้นเชิงเทคนิคมากเกินไปนั้น

สามารถพิจารณาได้จากกรณีของสหรัฐอเมริกา (United States) ในช่วงปี พ.ศ. 2503 จากการทำสงครามครั้งใหญ่ 2 เหตุการณ์ ดังนี้ (Fisher, 2015a: 47-64)

1. การทำสงครามกับความยากจน (The War on Poverty) ประธานาธิบดีลินดอน บี. จอห์นสัน (Lyndon B. Johnson) ในปีพ.ศ. 2507 ได้ประกาศการทำสงครามกับความยากจนโดยการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาดังอยู่บนพื้นฐานทางทฤษฎีและการวิเคราะห์นโยบายที่ได้รับข้อมูลจากกลุ่มงานวิจัยที่ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากมูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคในเชิงวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยเชื่อว่าสามารถแยกค่านิยมออกจากข้อเท็จจริงในสังคมได้ ซึ่งนำไปสู่แผนปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ แต่ก็ต้องพบกับความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาโดยประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจในขณะนั้นได้กล่าวว่อะไรก็ตามที่เราคิดว่ามีวิธีการหามาอย่างดีที่สุดแล้วพวกเขาก็พบว่ามีมากจะเป็นเรื่องยากในการนำไปสู่ความสำเร็จ

2. สงครามเวียดนาม (Vietnam War) การดำเนินนโยบายในช่วงยุคสงครามเวียดนามกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา ได้ดำเนินนโยบายตามความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือนักเทคโนโลยีเป็นหลักจากหลักฐานในเชิงประจักษ์ เช่น การนับศพ และอัตราส่วนการสังหารซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่ของสงครามจนนำไปสู่ประเด็นด้านศีลธรรมทำให้เกิดการประท้วงและต่อต้านการทำสงครามขึ้น (Anti-War-Moment) ภายหลังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโรเบิร์ต แมคนามารา (Robert McNamara) ได้ออกมายอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในสงครามเวียดนามนั้นเป็นความเข้าใจผิดทางด้านวัฒนธรรมและเหตุผลในการเมืองซึ่งส่งผลเสียต่อทั้งเวียดนามและสหรัฐอเมริกา

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่รูปแบบการศึกษายุคหลังประจักษ์นิยม (Postempiricist) จากความโดดเด่นของนโยบายสาธารณะแนวตีความ (Interpretive Public Policy) และการศึกษานโยบายสาธารณะเชิงวิพากษ์ (Critical Policy Analysis) ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษานโยบายสาธารณะเชิงปทัสฐานและการตีความปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะในส่วนของการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาคงความไม่มั่นคงของคุณค่าทางการเมืองและสังคมในการวิเคราะห์ยุคประจักษ์นิยม (Empiricism) ซึ่งให้ความสำคัญกับการกำหนดปัญหาและการก่อรูปของนโยบายสาธารณะเป็นหลัก

กรอบแนวคิดการตีความอิทธิพลการศึกษายุคหลังประจักษ์นิยม (Postempiricist)

การศึกษานโยบายสาธารณะในยุคหลังประจักษ์นิยมมีจุดยืนสำคัญจากญาณวิทยาของสำนักตีความ (Interpretative) ภายใต้ทฤษฎีแบบ Anti-Foundationalism โดยนักสังคมวิทยาส่วนหนึ่งได้เริ่มคิดค้นวิธีการศึกษาในการตีความที่เป็นเอกลักษณ์และเรียกกลุ่มของตนเองว่า “ชมรมไฮเดลเบิร์ก” (The Heidelberg Circle) ประกอบไปด้วยนักวิชาการคนสำคัญ ได้แก่ Windleband, Rickert, Simmel, Weber และ Lucas ฐานคิดสำคัญคือการศึกษาในมนุษย์ไม่สามารถใช้วิธีการคาดการณ์ได้ (Predict) เพราะมนุษย์มีความซับซ้อนของอารมณ์ความรู้สึกและกระบวนการทางความคิดซึ่งไม่สามารถหาความเที่ยงตรงของข้อมูลในเหตุการณ์ได้เหมือนกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติการศึกษายุคแรกเริ่มจากการตีความตัวบทในพระคัมภีร์ไบเบิล (Text) เพื่อหาความหมายแท้จริงที่ถูกซ่อนอยู่ต่อมาได้พัฒนาไปถึงพฤติกรรมมนุษย์ การเมือง และนโยบายสาธารณะ (อนุสรณ์ ลิมมณี, 2561: 52-61) วิธีการตีความสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการศึกษานโยบายสาธารณะไม่จะเป็นการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาพัฒนาหรือการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มสมาชิกสภานิติบัญญัติ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานของรัฐ ตัวแทนภาคประชาชน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในนโยบายซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับความหลากหลายของตัวแสดงภายในนโยบายขณะเดียวกันก็ยังคงมีการศึกษาในแนวทางอื่น ๆ เช่น การศึกษาองค์กร ตัวบทกฎหมาย และการศึกษาเชิงเอกสาร (Yanow, 2007: 405-409) โดยแนวคิดทฤษฎีในการตีความสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก 1. การตีความเชิงบรรยาย (Descriptive Interpretation) 2. การตีความเชิงวิพากษ์ (Critical Interpretation) และ 3. การตีความแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodern Interpretation) โดยแต่ละกลุ่มมีแนวคิดแยกย่อยของแต่ละหน่วยทางการศึกษาซึ่งก่อให้เกิดแนวทางการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน เช่น นโยบายสาธารณะแนวการตีความ นโยบายสาธารณะเชิงวาทกรรม นโยบายสาธารณะแบบเรื่องเล่า และนโยบายสาธารณะเชิงปริกษาหารือ (ประโยชน์ สงกลิ่น, 2557: 13)

การวิเคราะห์นโยบายด้วยการตีความ (Interpretive Policy Analysis) หรือ IPA ได้เข้ามามีส่วนช่วยทำความเข้าใจธรรมชาติของสังคมให้ดียิ่งขึ้นซึ่งให้

ความสำคัญกับขั้นตอนของการปฏิบัติและการรับฟังปัญหาจากพื้นที่ของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นทางเลือกที่แตกต่างจากการวิเคราะห์นโยบายเชิงประจักษ์ (Empiricist Policy Analysis) หรือ EPA โดยเป็นการนั่งรับฟังปัญหาจากวงสนทนาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในนโยบายสาธารณะทำให้เราได้รับข้อมูลใหม่ๆ จากสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้หากมองเพียงตัวเลขสถิติแม่โครงการต่าง ๆ จะมีคะแนนการประเมินระดับดีเยี่ยมแต่ข้อมูลจากประชาชนภายในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันของความเชื่อ ความคิด และกลุ่มของตัวแสดงจึงมีส่วนช่วยพัฒนานโยบายสาธารณะให้ดียิ่งขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้ 1. Hermeneutic เป็นการมองไปที่ในกิจกรรม การแสดงออก หรือความขัดแย้งซึ่งเกิดขึ้นภายใต้บริบทจากตัวแสดงต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยต้องตีความและทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น 2. Discursive เป็นการมองที่ลักษณะของการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อสร้างการเปรียบเทียบแต่ละประเภทของคำนั้นอาจมีความหมายบางอย่างซ่อนอยู่ซึ่งแตกต่างจากความหมายโดยปกติในชีวิตประจำวันที่มีความเชื่อมโยงทางด้านความเชื่อหรือความคิดของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคล 3. Dialogical เป็นการมองไปที่รากฐานของสังคมและความหมายในทางปฏิบัติที่เกิดในสังคมทั่วไปเพราะเรามักจะเข้าใจตัวเองหรือผู้อื่นที่มีความเชื่อ ความคิด และการแสดงออกเหมือนหรือแตกต่างกันจากการนิยาม “ความหมาย” ของสังคมแต่ล้วนถูกหล่อหลอมจากโครงสร้างทางสังคมที่มีภูมิหลังในการทำความเข้าใจแตกต่างกันดังนั้นจุดเน้นของการวิเคราะห์คือการสร้างความหมายให้เกิดขึ้นระหว่างปฏิสัมพันธ์ภายใต้การสื่อสารจากตัวแสดงที่เข้ามามีส่วนร่วมภายใต้กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลพร้อมทั้งเชื่อมโยงไปสู่เหตุการณ์ในปัจจุบันและอนาคตเพื่อใช้ในการพัฒนานโยบายสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น (Wagenaar, 2015: 422-440) นโยบายสาธารณะจึงเกี่ยวข้องกับชุดความหมายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมเป็นความแตกต่างของปทัศฐาน เรื่องราว ประวัติศาสตร์ และความรู้ (Interpretive Policy Approaches) นโยบายจึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม การปรึกษาหารือ มุมมองเชิงวิพากษ์ และการท้าทายชุดความคิดที่มีอยู่เดิมเพื่อทำให้การดำเนินนโยบายสาธารณะไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลังแต่ก้าวไปพร้อมกันกับโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบัน (ปิยพงษ์ บุษบงก์, 2563: 17-18)

โดยสรุปแล้วสำนักคิดความให้ความสำคัญกับ ภาษา ตัวบท คำพูด วัฒนธรรม และการแสดงออกของมนุษย์เพื่อแสวงหาความหมายแท้จริงที่ไม่สามารถสังเกตเห็น

ได้ทั่วไปอันก่อให้เกิดแนวทางการศึกษาที่แตกต่างจากกลุ่มแนวคิดสำนักปฏิฐานนิยม ดังนั้นการตีความและการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ จึงขึ้นอยู่กับตัวบุคคล (Individual) แม้จะเป็นเหตุการณ์เดียวกันแต่สามารถตีความและสร้างข้อสรุปที่แตกต่างกันได้ เพราะความจริงถูกสร้างขึ้นจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลหรือกลุ่ม คนความโดดเด่นของมุมมองการวิเคราะห์เชิงตีความได้ขยายพรมแดนทางการศึกษา ถึงนโยบายสาธารณะเพื่อสร้างการแสวงหาความรู้ที่แตกต่างและทำความเข้าใจความ ซับซ้อนภายในสังคม

การศึกษานโยบายสาธารณะเชิงวิพากษ์ (Critical Policy Analysis)

จากอิทธิพลทางการศึกษาของสำนักตีความบทความชิ้นนี้จึงต้องการนำเสนอ มุมมองเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เป็นการถกเถียงกับชุดความรู้เดิมในสังคมที่ ปราศจากการตั้งคำถามเพราะความจริงมีความซับซ้อน (Multilayer) และอาจถูก บิดเบือนไว้ด้วยพลังของผู้มีอำนาจเพื่อครอบงำความคิดความเชื่อของประชาชน ดังนั้น การวิพากษ์นโยบาย (Critical Policy) จึงเป็นวิธีวิทยาในการนำกระบวนการทศนเชิง วิพากษ์ลงไปสู่ภาคปฏิบัติสร้างการตั้งคำถามกับนโยบายศาสตร์ (Policy Science) ใน ปัจจุบันเพื่อท้าทายและเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นการวิเคราะห์นโยบายเชิง วิพากษ์จึงมุ่งเน้นกับกระบวนการกำหนดนโยบายและการนิยามปัญหาผ่าน องค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน *ประการแรก* พิจารณาถึงที่มาของประเด็นปัญหานั้น นโยบายในลักษณะของการทำความเข้าใจได้รับการตีความเป็นปัญหาสังคมหรือ ปัญหาเชิงนโยบาย *ประการที่สอง* พิจารณาการถึงประเด็นการเคลื่อนไหวของนโยบาย ที่อาจถูกกดทับไว้ด้วยประเด็นทางการเมือง นโยบายทางการเมือง และนโยบาย สาธารณะเพื่อเผยให้เห็นถึงค่านิยมหรืออุดมการณ์ที่ถูกซ่อนไว้ในการดำเนินนโยบาย ซึ่งจะต้องวิเคราะห์และวิพากษ์ในเชิงเหตุผลให้เห็นถึงความเชื่อมโยงภายในกลไกของ นโยบายสาธารณะ (กมลเศ โพรทินิชฐ, 2563: 140-150)

นักคิดที่มีบทบาทหลักในการศึกษามุมมองเชิงวิพากษ์คือ Jürgen Habermas จากกลุ่มสำนักคิดแฟรงก์เฟิร์ต (Frankfurt School) โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับพลัง ของการสื่อสารในเชิงโต้แย้งเพราะปัจจุบันนโยบายสาธารณะถูกผูกขาดจากรัฐบาล ส่วนกลางและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก (Technocrat) ทำให้นโยบายกลายเป็นเรื่อง ของ “การเมือง” จนละเลยความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการถกเถียงของกลุ่มตัว แสดงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันนโยบาย ดังนั้นเป้าหมายหลักคือการนำความเป็นการเมือง

กลับมาสู่พื้นที่สาธารณะ (Repolitization of Public Sphere) เพราะการจำกัดขอบเขตของสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ในมุมมองแบบปฏิฐานนิยมไม่สามารถกระทำได้อย่างแท้จริง (ประโยชน์ ส่งกลิ่น, 2561: 35-38) ทางตรงกันข้ามการเปิดพื้นที่ของการปรึกษาหารือจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสาร (Communicative Interaction) จุดเน้นของการวิพากษ์แม้จะมีความเหมือนหรือคล้ายกับแนวคิดพหุนิยมแต่มีความแตกต่างตรงที่ให้ความสำคัญกับคำถามบนความถูกต้องภายใต้กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านการสื่อสารที่ออกมาจากความคิดและความสนใจในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมจากข้อมูลที่หลากหลายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในนโยบาย (กลุ่มตัวแสดงทางการเมือง กลุ่มผู้ได้ประโยชน์ กลุ่มผู้เสียประโยชน์ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้รับฟังปัญหา) เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไข ปรับปรุง บรรเทา และสร้างฉันทานุมัติร่วมกันการได้รับข้อมูลในพื้นที่ของการดำเนินนโยบายบางครั้งจึงมีทิศทางการตรงกันข้ามกับความคิดในอุดมคติของรัฐบาลและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากขั้นตอนการออกแบบนโยบายซึ่งเปรียบเสมือนเป็นข้อมูลที่ถูกปิดไว้ในกล่องดำการวิเคราะห์นโยบายลักษณะนี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงศิลปะของการพูดคุยในเชิงวาทศิลป์ที่เชื่อมไปถึงบรรทัดฐานที่มีร่วมกันภายใต้โครงสร้างทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่ Jürgen Habermas เรียกว่าการปลดปล่อยความสนใจ (The Emancipatory Interest) เพื่อนำนโยบายกลับมาสู่พื้นที่สาธารณะและไม่เป็นเพียงแค่เรื่องทางการเมืองโดยถูกอ้างว่าเป็นข้อมูลทางเทคนิคที่มีความซับซ้อนทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเรียนรู้หรือเข้าใจนโยบายสาธารณะได้อย่างแท้จริง (Fischer, 2003b: 35-37) การศึกษาเชิงวิพากษ์จึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษานโยบายศาสตร์ทั้งในด้าน Reframing, Reinterpreting และ Reconsidering เพื่อสร้างความเข้าใจนโยบายสาธารณะให้ดียิ่งขึ้นจากเดิมที่ถูกครอบงำด้วยกลุ่มแนวคิดสำนักปฏิฐานนิยม (Positivism) ซึ่งขาดการถกเถียงและขาดการมองในเชิงโครงสร้างที่มองไม่เห็นได้โดยง่าย หากมุ่งเน้นการศึกษาในเชิงเทคนิคมากเกินไป (วัชรพล พุทธิรักษา, 2564: 68-72)

จากมุมมองเชิงวิพากษ์แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการปรึกษาหารือเพื่อสร้างการถกเถียงและหาฉันทานุมัติร่วมกัน (Consensus) ส่วนต่อมาที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันคือพลังของการสื่อสารในนโยบายสาธารณะซึ่งมีลักษณะเป็นเรื่องเล่า (The Power of Policy Communication as Storytelling) โดยปกติแล้วมนุษย์สร้างการเรียนรู้จาก 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการเรียนรู้ผ่านเรื่องเล่า (Narrative) ของผู้

ที่อยู่อาศัยมาก่อนยกตัวอย่างเช่น นาย A ได้รับฟังพฤติกรรมทางการเมืองของพรรคมวลชนที่มักจะหักหลังประชาชนเมื่อได้รับคะแนนเสียงจัดตั้งรัฐบาลจากนาย B ส่งผลให้นาย A ไม่ลงคะแนนเลือกพรรคดังกล่าวในวันเลือกตั้ง *ส่วนที่สอง* เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ (Experience) ของการดำเนินชีวิตทำให้พบเจอสภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไขเพื่อปรับตัวให้อยู่รอดภายในสังคมดังนั้นการเรียนรู้ทั้งสองรูปแบบจึงครอบคลุมแง่มุมของการใช้ชีวิต เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยเรื่องเล่า (Narrative) เป็นชุดของเหตุการณ์ต่าง ๆ ถูกเล่าภายใต้เงื่อนไขและกฎเกณฑ์เชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้เรื่องเล่ามีความสมจริงซึ่งมีความเชื่อมโยงกับอดีต (Metanarrative, Grand Narrative) เป็นชุดของหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องเล่าที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายเรื่องใดจะถูกยอมรับให้มีความชอบธรรมหรือสามารถโน้มน้าวให้บุคคลอื่นเชื่อในเรื่องเหล่านั้นเพราะชุดของหลักเกณฑ์จะถูกยึดโยงกับช่วงประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน ระบบการเมือง สภาพแวดล้อมภายนอกและเงื่อนไขทางสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต (Fischer, 2003b: 162-177)

การวิเคราะห์แบบเรื่องเล่า (Narrative Analysis of Policy) จึงต้องการอธิบายบริบท (Context) ของเหตุการณ์ที่ต้องการจะศึกษาหากมองในมุมของนโยบายสาธารณะมีประโยชน์อย่างมากในการอธิบายองค์ประกอบต่าง ๆ รวมไปถึงรูปแบบการเคลื่อนไหวของนโยบายเพื่อแสดงให้เห็นถึงรากฐานของนโยบายสาธารณะว่ามีการก่อรูปเชิงอุดมการณ์ ความคิด วาทกรรม และอำนาจที่หลบซ่อนอยู่ในสังคม อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์เรื่องเล่าส่วนใหญ่มักจะสร้างการวิพากษ์ (Critical) เรื่องเล่าเดิมที่มีอยู่ภายในสังคมหรือเปรียบเทียบเรื่องเล่าที่มีอยู่เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างและความน่าเชื่อถือของแต่ละเรื่องโดยส่วนมากเรื่องเล่ามักถูกใช้ในขั้นตอนการกำหนดปัญหาและการก่อรูปของนโยบายผ่านบทบาทของนักการเมืองหรือผู้กำหนดนโยบายเพื่อโน้มน้าวให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาลักษณะเด่นของการศึกษาเรื่องเล่าจึงเป็นการวิเคราะห์ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นภายใต้บริบทของสังคมและแสดงให้เห็นถึงกลไกในการผลักดันนโยบายต่าง ๆ (ประโยชน์ ส่งกลิ่น, 2561: 141-144) เรื่องเล่าคือภาษาที่เป็นการแสดงออกทั่วไปของมนุษย์ถูกถ่ายทอดลงไปใน การตีความผ่านการบอกเล่าเรื่องราวไม่ว่าจะด้วยข้อโต้แย้ง ข้อเรียกร้อง และการแสดงความคิดเห็นของปัจเจกบุคคลสิ่งเหล่านี้เป็นความหมายที่ผู้กำหนดนโยบายสามารถสร้างการเจรจาต่อรองกับความเป็นจริงในพื้นที่ของสังคมเพื่อกำหนดนโยบาย

การวิเคราะห์แบบเรื่องเล่าจึงช่วยมองเห็นการก่อรูปและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายสาธารณะขณะเดียวกันมุมมองเชิงวิพากษ์จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษา นโยบายสาธารณะมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นเพื่อเผยให้เห็นถึงการกดทับและการครอบงำความคิดที่มีอยู่ในสังคมจากพลังของการสื่อสารในนโยบายสาธารณะที่มีลักษณะเป็นเรื่องเล่า

การสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (The Communication of Center for COVID-19 Situation Administration)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) ในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นวันที่พบผู้ติดเชื้อรายแรกจนถึงปัจจุบันนั้นมีการแพร่ระบาดที่สำคัญ 3 รอบ ได้แก่ ระลอกที่ 1 จากผู้ที่เดินทางมาจากประเทศจีน ระลอกที่ 2 จากคลัสเตอร์ตลาดมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร ระลอกที่ 3 จากคลัสเตอร์สถานบันเทิงย่านทองหล่อจนถึงปัจจุบันนั้นปัญหาการระบาดของไวรัสยังคงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนภายในประเทศและทั่วโลกภายหลังผลจากการประชุมมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563 ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาได้มอบหมายให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ ศบค. เพื่อกำหนดนโยบายและมาตรการเร่งด่วนต่าง ๆ (ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา กระทรวงมหาดไทย, 2563) ดังนั้นบทความชิ้นนี้จึงได้ประยุกต์ใช้มุมมองของการเล่าเรื่องและการวิพากษ์ในการวิเคราะห์การสื่อสารของ ศบค. ที่มีต่อประชาชน โดยเน้นเฉพาะการระบอบรอบที่ 1 และ 2 ช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 (ภายหลังมีการจัดตั้ง ศบค.) จนถึงก่อนเริ่มการระบอบรอบที่ 3 ช่วงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2564 เพราะช่วงเวลาดังกล่าวมีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ของการแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นสภาวะหัวเลี้ยวหัวต่อของการแพร่ระบาดในประเทศไทยทั้งในส่วนของการดำเนินมาตรการ นโยบาย และการสั่งชื้อวัคซีน โดยผู้เขียนจะทำการศึกษารูปแบบการเล่าเรื่องจากการสื่อสารของ ศบค. ที่มีต่อประชาชนผ่านรายงานสถานการณ์เฉพาะส่วนที่มีความสำคัญในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา

รายงานสถานการณ์ (เฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ) * เช่น มาตรการกักตักในวันที่ 17 มิ.ย. และ 13 ก.ค. พ.ศ.2563 มาตรการสถิติการฆ่าตัวตายต่อนียังน้อยกว่าวิกฤตต้มยำกุ้งในวันที่ 30 มิ.ย. พ.ศ.2563 มาตรการอย่ายึดติดกับตัวเลขผู้ติดเชื้อเป็นศูนย์ตลอดไปภายหลังจากตัวเลขยอดผู้ติดเชื้อเป็นศูนย์ติดต่อกันนานกว่ายี่สิบแปดวันในวันที่ 16 ก.ค. พ.ศ.2563 หรือมาตรการสนับสนุนให้ใช้แอปพลิเคชันหมอชนะควบคู่กับไทยชนะซึ่งถ้าหากไม่มีการติดตั้งตัวแอปพลิเคชันดังกล่าวในกลุ่มผู้ติดเชื้อก็อาจจะมีความผิดตาม พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ฉบับที่ 17 ในวันที่ 7 ม.ค. พ.ศ.2564 และลำดับสุดท้ายมาตรการวัคซีนมาช้าหรือมาเร็วแทบจะไม่มีผลกับคนในประเทศเพราะเรามีหน้ากากอนามัยไม่ต้องรอไม่ต้องเจ็บจากการฉีดวัคซีนในวันที่ 9 ก.พ. พ.ศ.2564 ซึ่งหากสร้างการวิเคราะห์ด้วยการเปรียบเทียบระหว่างตัวแบบนโยบายสาธารณะและการตีความเชิงวิพากษ์จะได้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันดังตารางต่อไปนี้

ตารางเปรียบเทียบการวิเคราะห์ตัวแบบนโยบายสาธารณะและการตีความเชิงวิพากษ์

การเปรียบเทียบ (Comparison)	จุดแข็ง (Strengths)	ข้อจำกัด (limitation)
ตัวแบบสถาบัน (Institutional Model)	ทำให้มองเห็นโครงสร้างที่เป็นทางการของการดำเนินนโยบายระหว่างสถาบันทางการเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางในการกำหนดเงื่อนไขและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการกำกับพฤติกรรมของบุคคลจากการแสดงออกผ่านการสื่อสารหรือการใช้อำนาจของรัฐ	มุ่งเน้นเพียงแค่ปัจจัยด้านสถาบันในหน่วยวิเคราะห์ที่เป็นทางการจนละเลยปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอยู่ภายนอกซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือล้มล้างสถาบันของรัฐได้เช่นกัน
ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model)	การวิเคราะห์นั้นจะทำให้มองเห็นรูปแบบการดำเนินนโยบายของรัฐสอดคล้องกับตัวแบบชนชั้นนำกล่าวคือสังคมประกอบไปด้วยกลุ่มคนส่วนน้อย (ชนชั้นนำ) และกลุ่มคนส่วนใหญ่ (ประชาชน	ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์แบบลำดับชั้น (Top-Down) จึงขาดแง่มุมในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในนโยบายและ

* สามารถค้นหารายงานสถานการณ์ย้อนหลังได้จากศูนย์ข้อมูล COVID-19 ทางเว็บไซต์ www.facebook.com/informationcovid19/?ref=page_internal

	ทั่วไป) ซึ่งการออกนโยบายเป็นเรื่องของชนชั้นนำเพราะมีอำนาจในการกำกับนโยบายและสังคมปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะปัญหานั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชนชั้นนำเป็นหลัก	มุมมองของการวิพากษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของกลุ่มประเทศที่มีประชาธิปไตยเข้มแข็ง
ตัวแบบหลักเหตุผล (Rational Model)	สามารถวิเคราะห์ได้ว่าแนวทางการดำเนินนโยบายและการจัดตั้ง ศบค. ในมุมมองของรัฐบาลมีความเหมาะสมตามหลักผลประโยชน์สูงสุดจากการเปรียบเทียบทางเลือกต่าง ๆ และทรัพยากรที่มีอยู่ของรัฐจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดในการบรรเทาสภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน	เหตุผลในการตัดสินใจอาจจะไม่ได้ยึดหลักการผลประโยชน์สูงสุดเสมอไป กล่าวอีกนัยหนึ่งผลประโยชน์ในที่นี้อาจเป็นของกลุ่มคนส่วนน้อยหรือกลุ่มคนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านเพื่อช่วงชิงอำนาจในการกำหนดนโยบาย
ตัวแบบเชิงระบบ (System Model)	หากมองรูปแบบการแก้ไขปัญหาเชื้อไวรัสโคโรนาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ (System) ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนล้วนเป็นพื้นที่ของสิ่งแวดล้อมภายนอก (Environment) นำไปสู่ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ในระบบการเมือง (Political System) ท้ายที่สุดจึงเป็นปัจจัยนำออก (Outputs) ในการจัดตั้ง ศบค. ควบคู่ไปกับการออกนโยบาย และมาตรการเร่งด่วนต่าง ๆ เพื่อรองรับความเสี่ยงตอบรับจากภาคประชาชน (Feedback)	ขาดการวิเคราะห์ในมุมมองเชิงวิพากษ์เพราะลักษณะโดยรวมของตัวแบบเชิงระบบถูกออกแบบมาเป็นวงจร (Cycle) ดังนั้นบางครั้งบนความซับซ้อนทางการเมืองและโครงสร้างของสังคม อาจจะไม่มีความเป็นระบบระเบียบ และกฎเกณฑ์เพียงพอที่จะสามารถแยกการเมืองออกจากพื้นที่ทางสังคมได้เสมอไป
การตีความเชิงวิพากษ์ (Critical Interpretation)	ช่วยสร้างแนวทางการตีความและการวิพากษ์จากความหมายที่หลบซ่อนอยู่ภายใต้รายงานสถานการณ์การแพร่ระบาดช่วงโควิดผ่านวาทกรรมต่าง ๆ	ข้อสรุปที่เกิดขึ้นแต่ละหน่วยของการศึกษาสามารถมีความแตกต่างได้ในด้านการวิเคราะห์

	ของ โฆษก ศบค. เพื่อแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายแท้จริงในการเลือกดำเนินนโยบาย มาตราการ และการตอบโต้ผ่านวาทศิลป์เพื่อใช้รักษาอำนาจของรัฐ	ของแต่ละบุคคลตั้งนั้นจึงไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าข้อสรุปของบุคคลใดมีความถูกต้องมากที่สุด เพราะ ไม่มี ตัว แบบ (Model) ในการบทความความคิด
--	--	--

ที่มา: พัฒนาและสร้างการเทียบระหว่างตัวแบบนโยบายสาธารณะและการตีความเชิงวิพากษ์โดยผู้เขียน

จากความแตกต่างของหน่วยการวิเคราะห์ตารางดังกล่าวข้างต้นนั้นหากใช้การตีความเชิงวิพากษ์ (Critical Interpretation) เพื่อศึกษารายงานสถานการณ์จะเห็นได้ว่า ศบค. เป็นบทบาทของ **ผู้สื่อสาร (Sender)** ผ่านการรายงานสถานการณ์ ซึ่งมีเป็นประจำทุกวันทำหน้าที่เป็น **สาร (Message)** เพื่อส่งต่อไปยัง **ผู้รับสาร (Receiver)** คือประชาชนภายในประเทศลักษณะของสารในมุมมองของผู้เขียนจึงเน้นไปที่ **“การรักษาอำนาจ”** กล่าวคือแม้จะมีจำนวนตัวเลขผู้ป่วยลดลงในช่วงแรกของการระบาดแต่ภายหลังยอดผู้ติดเชื้อเริ่มสูงขึ้นและเริ่มมียอดผู้เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายส่วนหนึ่งเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจ (ปิปีชี, 2564) ภาครัฐจึงตอบสนองด้วยวาทกรรมการด้อยค่าตรวมไปถึงปัญหาเรื่องการฆ่าตัวตายนั่นเป็นสิ่งที่ไม่เกินความคาดหมายจากรายงานสถานการณ์โควิดวันที่ 17 และ 23 มิ.ย. พ.ศ.2563 ในทางตรงกันข้ามหากความผิดพลาดดังกล่าวเกิดขึ้นจากรัฐ เช่น วันที่ 13 และ 16 ก.ค. พ.ศ.2563 ซึ่งเป็นผู้ติดเชื้อที่มีความสัมพันธ์กับคณะทูตต่างชาติและปัญหาผู้ที่เดินทางเข้ามาจากประเทศอินเดีย (ขณะนั้นประเทศอินเดียเกิดปัญหาการระบาดรุนแรงของเชื้อไวรัส) รัฐบาลเลือกจะแสดงท่าทีปกป้องหรือพยายามโน้มน้าวให้สังคมอย่าโทษว่าเป็นเพราะความผิดของใครแตกต่างจากกรณีของผู้ที่ติดเชื้อที่มาจากภายในประเทศนั้นเลือกที่จะเตือนให้ประชาชนการด้อยค่าตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของวันที่ 7 ม.ค. และ 9 ก.พ. พ.ศ.2564 ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามรักษาอำนาจของรัฐจากปัญหาเรื่องความล่าช้าในการสั่งซื้อวัคซีน (ภายหลังจึงมีการสั่งซื้อวัคซีนวัคซีนซิโนแวค Sinovac Vaccine) ซึ่งโฆษก ศบค. ได้แสดงความเห็นไปใน

ทิศทางว่าการใส่แมสนั้นดีกว่าการได้รับวัคซีนเพราะราคาถูกและไม่ต้องทนเจ็บหรือการกล่าวโทษผู้ติดเชื้อไวรัสโควิดหากไม่ทำการติดตั้งแอปพลิเคชันหมอชนะควบคู่กับไทยชนะจะมีความผิดตาม พ.ร.ก. ฉุกเฉิน (ภายหลังโฆษก ศบค. จึงได้มีการออกมากล่าวว่าไม่มีความผิด) สารที่ถูกสื่อผ่านรายงานสถานการณ์โควิดจากทีม ศบค. (ผู้ส่งสาร) ให้กับผู้รับสารคือประชาชนเป็นประจำทุกวันนั้นจึงมีเป้าหมายเพื่อ “การดูแลจัดการ ควบคุม และรักษาความมั่นคงของรัฐ” โดยเฉพาะในช่วงสภาวะหัวเลี้ยวหัวต่อของปัญหาความล่าช้าในการนำเข้าวัคซีนรวมไปถึงปัญหาทางเศรษฐกิจซึ่งอาจจะก่อให้เกิดประเด็นทางการเมืองและความเชื่อมั่นต่อสังคมส่วนร่วมกล่าวอีกนัยหนึ่งคือป้องกันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอำนาจของรัฐที่อาจจะมาจากการประท้วง การทำรัฐประหาร และการแทรกแซงทางการเมืองในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาซึ่งมีความหมายที่หลบซ่อนอยู่ภายใต้การเล่าเรื่องของภาครัฐ

อภิปรายผล

จากตารางเปรียบเทียบการวิเคราะห์ตัวแบบนโยบายสาธารณะและการตีความเชิงวิพากษ์เบื้องต้นที่ผู้เขียนได้นำเสนอก่อนหน้านี้จะพบว่าข้อสรุปที่ได้รับหากใช้การวิเคราะห์กลุ่มตัวแบบนโยบายสาธารณะ (Models of Public Policy) ที่มีความโดดเด่นจากกรอบของตัวแบบ (Model) มีจุดแข็งคือช่วยให้เกิดการจัดระเบียบทางความคิดจากกรอบแนวคิดหลักแต่ละประเภทที่ใช้วิเคราะห์ควบคู่กับข้อมูลที่ได้รับซึ่งทำให้ข้อสรุปนั้นมีความเที่ยงตรงเพิ่มมากขึ้นแต่ในขณะเดียวกันก็อาจจะกลายเป็นข้อจำกัดทางความคิดจากตัวแบบที่ใช้เพราะตัวแบบมีลักษณะตายตัวเป็นชุดเดียวกันจะเกิดความแตกต่างขึ้นได้จากหัวข้อของการศึกษาและข้อมูลที่วิเคราะห์ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวทางการตีความเชิงวิพากษ์ (Critical Interpretation) ที่สามารถสร้างการวิเคราะห์ได้หลากหลายแง่มุมโดยไม่มีข้อจำกัดแม้หัวข้อที่ใช้ศึกษาจะมีความเหมือนหรือแตกต่างกันจากชุดข้อมูลที่น่ามาศึกษาแต่อาจเกิดข้อสรุปที่แตกต่างหรือเหมือนกันได้แต่ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์จำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับข้อค้นพบที่เกิดขึ้น

โดยผลลัพธ์จากการศึกษาของบทความชิ้นนี้พบว่าความพยายามสร้างรูปแบบการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้นมีปัจจัยสำคัญ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ *ผู้สื่อสาร* คือ ศบค. *สาร* คือ รายงาน

สถานการณ์เป็นประจำทุกวันในช่วงของการแพร่ระบาด และ *ผู้รับสาร* คือ ประชาชน เป้าหมายหลักแท้จริงจากสารที่พยายามสื่อจึงเป็น “การรักษาอำนาจของรัฐ” เพื่อบรรเทาปัญหาการนำเข้าวัคซีนล่าช้า ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ และมาตรการของรัฐ ในการควบคุมจำนวนผู้ติดเชื้อที่กระทบต่อความเชื่อมั่นในทางการเมืองและประชาชนในสังคม

สรุป

จากอิทธิพลการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2493 ทำให้การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ยุคประจักษ์นิยม (Empiricism) ด้วยแรงสนับสนุนจากสำนักปฏิฐานนิยม (Positivism) โดยมีจุดเน้นที่ความเชื่อในหลักเหตุผล (Rationality) ด้วยภววิทยา (Ontology) แบบ Foundationalism เชื่อว่าโลกนั้นนี้มีแต่ความจริงแท้ (Truth) ที่สามารถแยกออกจากค่านิยมหรือสิ่งทั่วไปที่ไม่มีความสำคัญได้ (Fact-Value Dichotomy) การศึกษาจึงพยายามค้นหาความจริงเพื่อสร้างการยอมรับกันโดยทั่วไปผ่านการอธิบายโดยอาศัยกฎหรือหลักการที่สามารถพิสูจน์สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ภายใต้เงื่อนไขของการศึกษาแต่ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาหรือสถานที่ในการอธิบาย (Universal Laws) โดยไม่ใช้ค่านิยมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง (Free of Value) จากการศึกษาแบบวัตถุนิยม (Objectivism) ภายใต้หลักฐานที่เกิดขึ้นในเชิงประจักษ์ (Empirical Verifiability of Knowledge) สอดคล้องกับ Harold Lasswell ในการตีพิมพ์หนังสือ The Policy Orientation ซึ่งได้วางกรอบการศึกษานโยบายศาสตร์ (Policy Science) เบื้องต้นที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดขั้นตอนและแผนปฏิบัติงานรวมถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ในการตรวจสอบและกำหนดทิศทางของการดำเนินนโยบายสาธารณะภายหลังจึงก่อให้เกิดการศึกษาตัวแบบนโยบายสาธารณะ (Models of Public Policy) เช่น ตัวแบบเชิงสถาบัน ตัวแบบชนชั้นนำ ตัวแบบเชิงระบบ และตัวแบบหลักเหตุต่งนั้นการศึกษาส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่การนิยามปัญหาและการก่อรูปของนโยบายภายใต้การสร้างตัวแบบ (Model) เพื่อมุ่งควบคุมตัวแปรในการศึกษาและคาดการณ์สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมทั้งสร้างความเป็น “วิทยาศาสตร์” (Science) ให้กับการศึกษาด้านนโยบายแต่การวิเคราะห์ในเชิงประจักษ์นั้นมิใช่ข้อจำกัดที่สำคัญ คือการละทิ้งประเด็นของคุณค่า (Value) และบรรทัดฐาน (Norm) ความล้มเหลวดังกล่าวพบเห็นได้ในสหรัฐอเมริกา (United States)

ช่วงปี พ.ศ. 2503 จากการดำเนินนโยบายยุคสงครามเวียดนามและการทำสงครามกับความยากจน

ต่อมาช่วงปี พ.ศ. 2513 ได้เริ่มเกิดการศึกษาทางเลือกในยุคหลังประจักษ์นิยม (Postempiricist) โดยเฉพาะจากความโดดเด่นของสำนักตีความ (Interpretative) ภายใต้ทฤษฎีแบบ Anti-Foundationalism ไม่เชื่อว่ามีความจริงอยู่บนโลกใบนี้ทั้งหมดล้วนถูกสร้างจากรู้สึกนึกคิดของมนุษย์นำไปสู่ความเชื่อที่ว่าไม่มีความจริงถูกต้องเพียงหนึ่งเดียวความจริงได้ถูกสร้างขึ้นผ่านการประกอบสร้างจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละปัจเจกบุคคล (Individual) หรือกลุ่มของสังคม (Society) ขณะเดียวกันการศึกษาในมนุษย์ไม่สามารถใช้วิธีการคาดการณ์ได้ (Predict) เพราะมนุษย์มีความซับซ้อนของอารมณ์และความรู้สึกซึ่งไม่สามารถหาความเที่ยงตรงของข้อมูลในเหตุการณ์ได้เหมือนกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โดยเฉพาะการศึกษาด้านสังคมศาสตร์และนโยบายสาธารณะที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมนุษย์อีกแนวทางหนึ่งคือการศึกษานโยบายสาธารณะเชิงวิพากษ์ (Critical Policy Analysis) ให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ในสังคมโดยไม่ถูกตั้งคำถามหรือถูกทำให้คุณชินว่าสิ่งที่มีอยู่นั้นเป็นเรื่องถูกต้องนักวิชาการเชิงวิพากษ์ผู้มีอิทธิพลหลักคือเจอร์เก้น ฮาเบอร์มาส (Jürgen Habermas) จากกลุ่มสำนักคิดแฟรงก์เฟิร์ต (Frankfurt School) ได้พยายามโต้แย้งการศึกษาในยุคประจักษ์นิยมนั้นให้ความสำคัญเพียงแค่เรื่องทางเทคนิคในกลุ่มนักเทคนิคจนละเลยความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการถกเถียงของกลุ่มตัวแสดงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเป้าหมายหลักจึงเป็นการนำความเป็นการเมืองกลับมาสู่พื้นที่สาธารณะ (Repolitization of Public Sphere) เพื่อ Reframing, Reinterpreting และ Reconsidering นโยบายศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น

บทความชิ้นนี้ได้ประยุกต์ใช้มุมมองของการเล่าเรื่องและการวิพากษ์ในการวิเคราะห์การสื่อสารของ ศบค. ที่มีต่อประชาชนผ่านรายงานสถานการณ์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาโดยเน้นเฉพาะการระบาดรอบที่ 1 และ 2 พบว่าสารที่ถูกสื่อออกไบนั้นนอกจากการประชาสัมพันธ์จำนวนผู้ติดเชื้อในแต่ละวันได้มีความหมายอีกชุดหนึ่งหลบซ่อนอยู่ซึ่งเป้าหมายหลักแท้จริงเป็น “การรักษาอำนาจของรัฐ” จากความพยายามควบคุมสังคมและคอยย้ำเตือนให้ประชาชนการด้อยตกหากมีจำนวนยอดผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้นหรือการกล่าวโทษผู้ติดเชื้อหากไม่ทำการติดตั้ง

แอปพลิเคชันหมอชนะควบคู่กับไทยชนะจะมีความผิดตามกฎหมายในทางตรงกันข้าม หากผู้ติดเชื้อเดินทางมาจากภายนอกประเทศเองเลือกที่จะสื่อสารในทิศทางของการปกป้อง หรือไม่อยากให้กล่าวโทษใครโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของวาทกรรมใส่แมสดีกว่าฉีดวัคซีนเพราะราคาถูกกว่าและไม่ต้องทนเจ็บแสดงให้เห็นถึงมุมมองของรัฐที่พยายามใช้การสื่อสารต่อสู้กับอารมณ์และความรู้สึกของประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสที่ประสบปัญหาการนำเข้าวัคซีนล่าช้าเพื่อป้องกันการประท้วง การทำรัฐประหาร และการแทรกแซงทางการเมืองในช่วงเวลานี้ขณะเดียวกันหากใช้แนวคิดกลุ่มตัวแบบนโยบายสาธารณะในการศึกษาอาจจะได้แง่มุมที่แตกต่างออกไปซึ่งส่วนมากแล้วเป็นหน่วยวิเคราะห์ที่เป็นทางการแต่การศึกษาในเชิงตีความและการวิพากษ์นั้นเป็นการตีความหมายที่แอบแฝงอยู่ภายใต้สิ่งที่เราคิดว่าเป็นเรื่องทั่วไปและไม่ได้ตั้งคำถามกับเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสังคมรวมไปถึงการดำเนินนโยบายสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การวิเคราะห์บทความชิ้นนี้เป็นการศึกษาเพียงส่วนหนึ่งผ่านรายงานสถานการณ์ของ ศบค. ช่วงเริ่มต้นของการแพร่ระบาดในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 จนถึงก่อนเริ่มการระบาดครั้งใหญ่ช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 จึงมีข้อเสนอแนะให้มีส่วนเพิ่มเติมไปถึงหน่วยของการศึกษาระดับต่าง ๆ เช่น ปัญหาการนำเข้าวัคซีน ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการของรัฐกับจำนวนผู้ติดเชื้อที่เพิ่มสูงขึ้น และการปรับตัวของผู้ประกอบการในช่วงของการแพร่ระบาด

2. บทความชิ้นนี้เป็นการศึกษาแนวทางการตีความเชิงวิพากษ์ในมุมมองผู้เขียนจึงอยากให้เกิดการศึกษาในแนวทางของตัวแบบนโยบายสาธารณะเพื่อก่อให้เกิดการเปรียบเทียบกรณีศึกษาในหน่วยของการวิเคราะห์จากประเด็นการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลเศ โปธิกนิษฐ. (2563). **ทฤษฎีนโยบายสังคมและการวิพากษ์นโยบาย.**

พิษณุโลก: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กรมองค์ระหว่างประเทศ. (2559). **ไทยกับสหประชาชาติ (กระทรวงต่างประเทศ).**

ค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2564, จาก

www.mfa.go.th/thai_inter_org/th/relation?fbclid

ปีซี. (2564). **ฆ่าตัวตาย : ตัวเลขคนไทยปลิดชีพตัวเองได้ระดับขึ้นระหว่างการ**

ระบาดของโควิด-19. ค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2564,

จาก

www.bbc.com/thai/thailand-57721370

ประโยชน์ ส่งกลิ่น. (2561). **นโยบายสาธารณะแนวการตีความ Interpretive Public Policy.** มหาสารคาม: อภิชาติ.

ประโยชน์ ส่งกลิ่น. (2557). **นโยบายสาธารณะแนวทางการตีความ. วารสารการปกครอง, 4(2), 13-31.**

ปิยะพงษ์ บุชบงก์ และพบสุข ชำของ. (2563). **การออกแบบนโยบายที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง Inclusive Policy Design.** กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

ปิยะพงษ์ บุชบงค์. (2552). **การกำหนดนโยบายสาธารณะ : กระบวนการทัศน์แนวทาง ตัวแบบ กรอบ และเทคนิค.** กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

พฤทธิสาด ชุมพล, ม.ร.ว. (2556). **ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 12).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มยุรี อนุมานราชชน. (2556). **นโยบายสาธารณะ Public Policy.** กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เนต.

วัชรพล พุทธรักษา. (2564). **นโยบายศึกษาในมุมมอง Political Philosophy/ Thoughts/ Theories: ศึกษานโยบายในฐานะเส้นทางสู่การสร้างสังคมการเมืองที่ดี. ใน ปิยะพงษ์ บุชบงค์ และธีรพัฒน์ อังศุवाल (บรรณาธิการ). นโยบายศึกษาจากหลากหลายมุมมอง Policy studies from different perspectives. เชียงใหม่ : สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 68-73.**

- วีระ หวังสัจจะโชค. (2556). **การจัดสถาบันของนโยบายจำนำข้าว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย. (2563). **คำสั่ง ศบค.มท. ที่ 2/2563 19 ต.ค. 63 เรื่อง จัดตั้งสำนักงานศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย (ศบค.มท.).** ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2564, จาก www.moicovid.com/ คำสั่ง/?fbclid=IwAR1wJAhaVjwkRdkqmg
- สมพร เฟื่องจันทร์. (2552). **นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ออน อาร์ต ครีเอชั่น.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). **กรอบแนวคิดการศึกษานโยบายสาธารณะ. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**, 11(33), 1-15.
- อนุสรณ์ ลิ้มมณี. (2561). **การอธิบายกับการวิเคราะห์ทางการเมือง: แนวคิดและข้อโต้แย้งทางปรัชญาสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- อุทัย ปริญญาสุทธินันท์. (2562). **นโยบายสาธารณะกับชุมชนบางเหริ่ง : ประเด็นทบทวนสู่ความสำเร็จและยั่งยืนของการขับเคลื่อนนโยบาย Public Policy and Bang Rieang Community: Reviewed Issues for Success and Sustainability of Policy Driving. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 10(1), 91-120.

ภาษาอังกฤษ

- Benton, T. and Craib, I. (2011). **Philosophy of Social Science: The Philosophical Foundations of Social Thought (Traditions in Social Theory)**. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Dye, T. R. (2017). **Understanding Public Policy (15nd ed.)**. London: Pearson.
- Easton, D. (1953). **The Political System**. New York: Knopf.
- Fisher, F. (2015a). In pursuit of usable knowledge: critical policy analysis and the argumentative turn. in Fischer, F., Torgerson, D., Durnova, A.,

and Orsini, M. (Editor). **Handbook of Critical Policy Studies**.

United Kingdom: Edward Elgar Pub, pp. 47–66.

Fischer, F. (2003b). **Reframing Public Policy: Discursive Politics and Deliberative Practices**. New York: Oxford University Press.

Gauttam, P. Singh, B. and Kaur, J. (2020). COVID-19 and Chinese Global Health Diplomacy: Geopolitical Opportunity for China's Hegemony. **Millennial Asia**, 1 - 3.

Lowndes, V. (2010). The Institutional Approach. in Marsh, D., and Stoker, G. (Editor). **Theory and Methods in Political Science (3rd ed.)**. United Kingdom: Palgrave Macmillan, pp. 62–79.

Peters, G. D. and Fontaine, G. (2020). **Handbook of Research Methods and Applications in Comparative Policy Analysis**. United Kingdom: Edward Elgar Pub.

Pfiffner, J. P. (2005). Presidential Decision Making: Rationality, Advisory Systems, and Personality. **Presidential Studies Quarterly**, 35 (2), 217 - 228.

Torgerson, D. (2015). Harold D. Lasswell and critical policy studies: the threats and temptations of power. in Fischer, F., Torgerson, D., Durnova, A., and Orsini, M. (Editor). **Handbook of Critical Policy Studies**. United Kingdom: Edward Elgar Pub, pp. 27–46.

- Wagenaar, H. (2015). Transforming perspectives: the critical functions of interpretive policy analysis. in Fischer, F. , Torgerson, D. , Durnova, A., and Orsini, M. (Editor). **Handbook of Critical Policy Studies**. United Kingdom: Edward Elgar Pub, pp. 422–440.
- Yanow, D. (2007). Qualitative-Interpretive Methods in Policy Research. In Fischer, F., Miller, G. J., & Sidney, M. S., (Eds.), **Handbook of Public Policy Analysis Theory, Politics, and Methods**. (pp.405-416). Boca Raton: CRC Press.

Translated Thai Refences

- Anumanratthana, M. (2013). **Public Policy**. Bangkok: Ekspenent.
- BBC. (2564). **Suicide: During the COVID-19 outbreak, the number of Thai people that killed increased**. Retrieved on 5 August 2021, Retrieved From www.bbc.com/thai/thailand-57721370
- Buddharaksa, W. (2021). Policy Studies in Perspective Political Philosophy, Thoughts and Theories: Study Policy for Path to Create a Good Political Society. In Boossabong, P. and Ungsuchaval, T. (Editor). **Policy Studies from Different Perspectives**. Chiang Mai: Chiang Mai University School of Public Policy, pp. 68-73.
- Boossabong, P. and Chamchong, P. (2020). **Incursive Policy Design**. Bangkok: Ruankaeo Kanphim.
- Boossabong, P. (2009) **The Public Policy Process: Paradigm, Process, Model, Frame and Technique**. Bangkok: Sematham.
- Chumphon, P. (2013). **Political System: Fundamental Knowledge (12nd ed.)**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- COVID-19 Situation Administration Communication Center. (2020). **Order to Establish an COVID-19 Situation Administration**

Communication Center (No.2/2563 19 October 2021).

Retrieved on 1 August 2021, Retrieved from

www.mocovid.com/order/fbclid=lwAR1wJAhaVjwkRdkqmg

Department of International Organization. (2559). **Thai and United**

Nations (Ministry of Foreign Affairs). Retrieved on 18 May

2021, Retrieved From

www.mfa.go.th/thai_inter_org/th/relation?fbclid

Fuangchan, S. (2009). **Public Policy: Theory and Practice.** Bangkok: On Art Creation.

Khenaphum, S. (2016). Introduction of Public Policy. **Social Sciences Research and Academic Journal**, 11(33), 1-15.

Limmani, A. (2018). **Political Analysis and Explanation: Social Science, Philosophy, Concepts, and Arguments.** Bangkok: Sayam Parithat.

Parinyasutinan, U. (2019). Public Policy and Bang Rieang Community: Reviewed Issues for Success and Sustainability of Policy Driving. **Humanities and Social Sciences Journal**, 10(1), 91-120.

Photikanit, K. (2563). **Social Policy Theories and Critical Policy.** Phitsanulok: Naresuan University Publishing House.

Songklin, P. (2018). **Interpretive Public Policy.** Maha Sarakham: Apichart.

Songklin, P. (2014). Public Policy: Interpretive Approach. **Journal of Politics and Governance**, 4(2), 13-31.

Wongsatjachock, W. (2013). **Institutional Arrangement of Rice Pledging Policy (Doctoral Dissertation).** Bangkok, Chulalongkorn University.